

Archeologienota met uitgesteld onderzoek

Peer (Grote Brogel), Smeethofweg 44

Verslag van de resultaten van het bureauonderzoek
2017F311

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2017-45/ wettelijk depot: D/2017/12654/45

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R.,(2017), Peer (Grote Brogel), Smeethofweg 45, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2017-45, D/2017/12654/45

© 2017 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

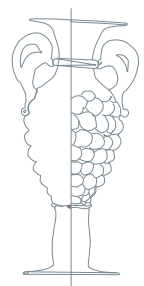
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2017/12654/45

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Coverfoto: terrein gefotografeerd op 17/06/2017

INHOUD

Programma van maatregelen	
1. Administratieve gegevens	4
2. Aanleiding van het vooronderzoek	6
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	8
4. Onderzoeksstrategie, -methode, vervolgtraject.	9
5. Lijst met afbeeldingen	12

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode		2017F311
Actoren		Rik van de Konijnenburg OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
		Jef Scheelen, beëdigd landmeter-expert Smeethofweg 22 - 3990 Peer. E-mail : jef.scheelen@skynet.be
Locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Peer
	Deelgemeente	Grote Brogel
	Site	Smeethofweg 44
Kadastrale gegevens		Peer, afd 3 Sie A perceel 509r
Oppervlakte onderzoeksgebied		5662,09 m ²
Kadastraal percelenplan		Zie fig. 2
Topografische kaart		Zie fig. 3
Begindatum onderzoek		25/06/2017
Einddatum onderzoek		30/06/2017
Relevante termen thesauri OE		bureauonderzoek

Bounding Box:

Nr	X	Y
1	229014.734	205404.641
2	229095.170	205489.750
3	229127.610	205451.900
4	229054.422	205374.081

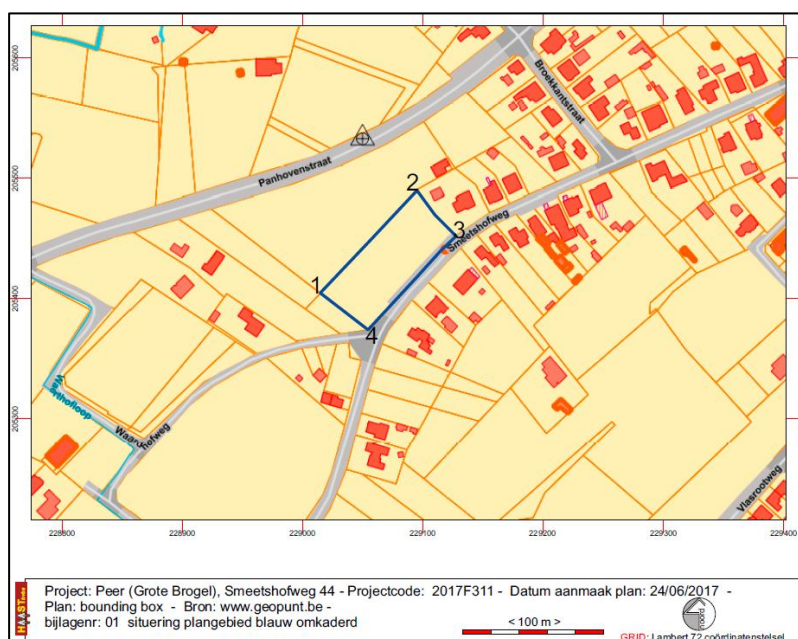

Fig. 1: Bounding Box

Kadastrale gegevens: het terrein is gekadastreerd als Peer afdeling 3 (Grote Brogel), Sie A perceel 509r, heeft een oppervlakte van 5662,09 m² en is in gebruik als paardenweide.

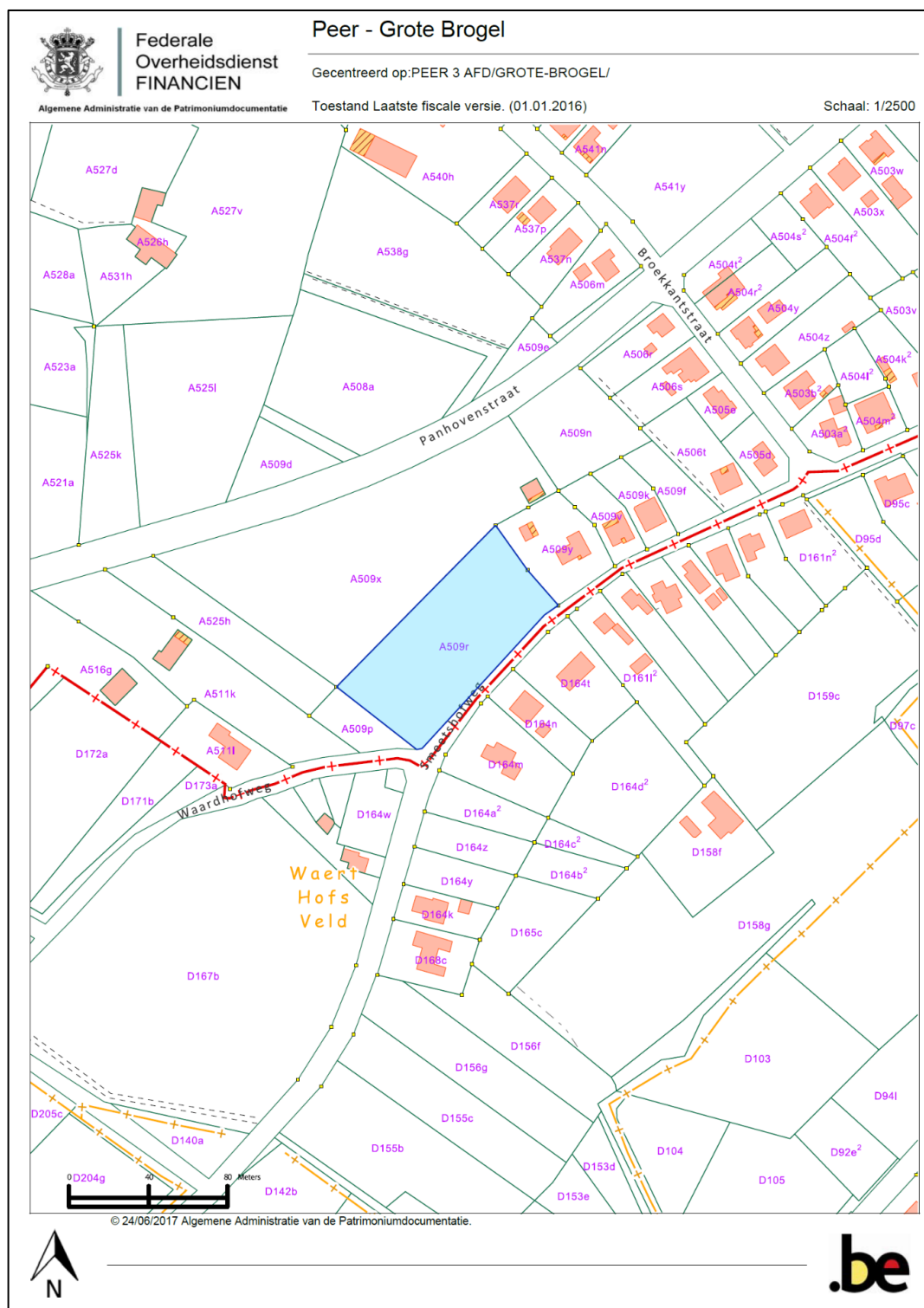

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 01/01/2016 © cadgis viewer

2. Aanleiding van het vooronderzoek

Op een deel van het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden. Slechts een gedeelte wordt verkaveld aangezien het terrein volgens het Gewestplan opgedeeld is in gebied met agrarische bestemming en woonuitbreidingsgebied. De zone voor bebouwing is daardoor beperkt; er kunnen slechts drie bouwkvavels gerealiseerd worden met een gezamenlijke oppervlakte van 2422 m². De bouwkvavels zijn bestemd voor één vrijstaande woning en één huizenblok van twee woningen in halfopenbebouwing. Deze indeling heeft ook te maken met de beperkte ruimte voor bebouwing zoals vastgesteld in het gewestplan. De loten hebben een oppervlakte van 931 m² (lot 1 en lot 1b), 780 m² (lot 2 en 2b) en 711 m² (lot 3 en 3b). De opsplitsing van de loeten in a en b loten heeft ook te maken met de bestemmingsvoorschriften van het Gewestplan. Er zijn geen infrastructuurwerken, wegenis en nutsleidingen, nodig aangezien de bouwloten palen aan een uitgeruste weg.

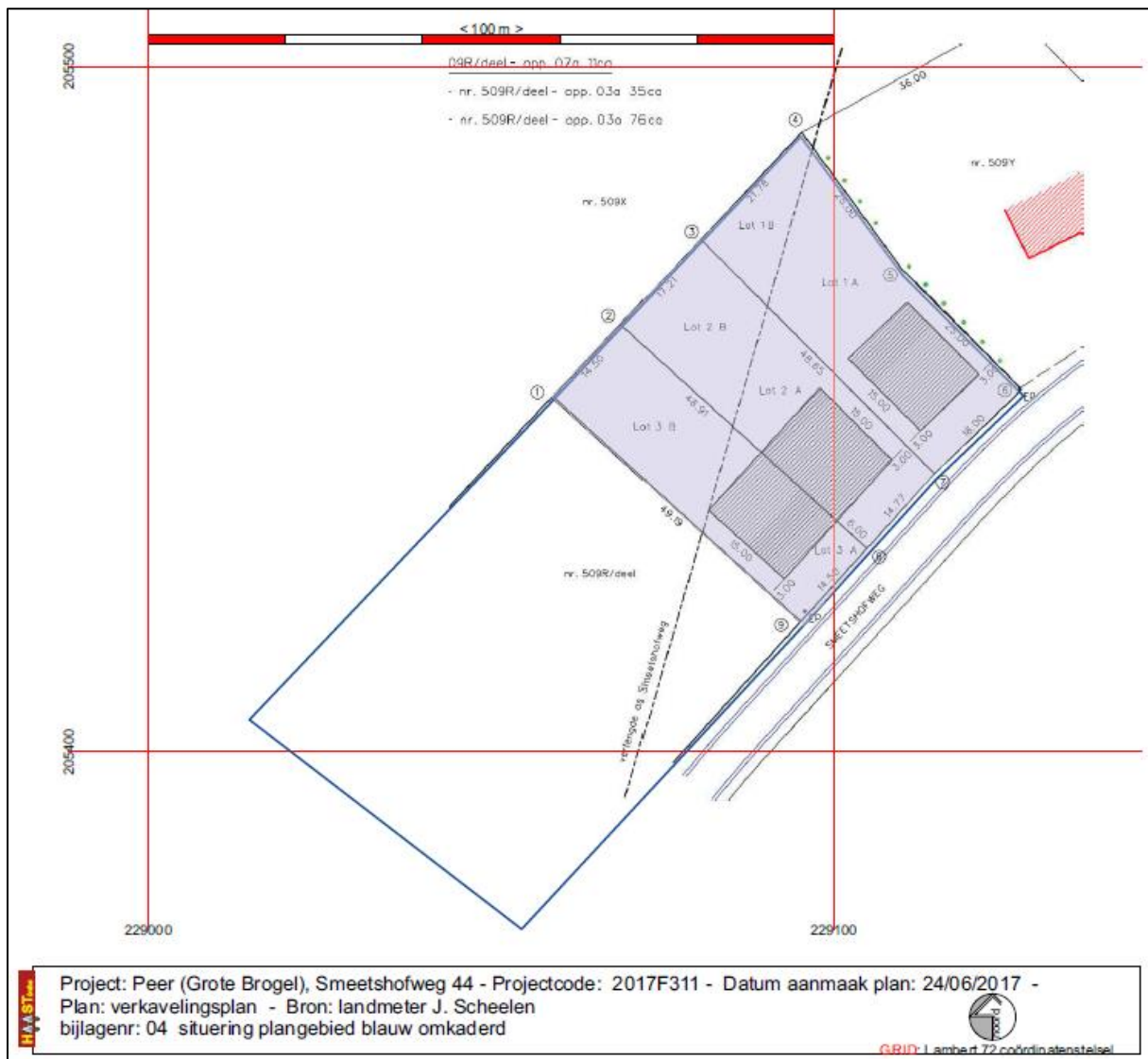

Fig. 3 gegeorefereerd inplantingsplan van de verkaveling.

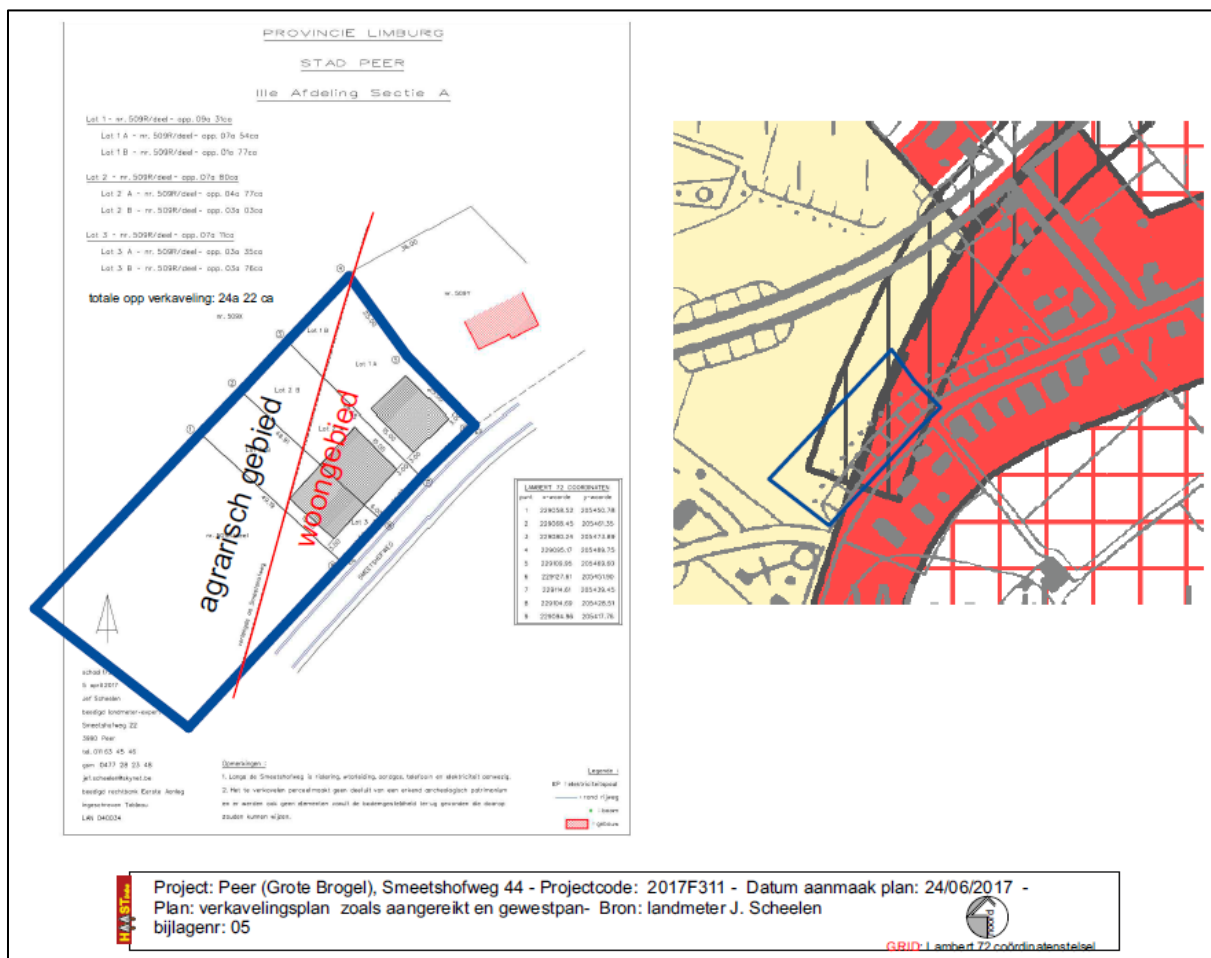

Fig. 4 verkavelingsplan en gewestplan

Verstoorde zones:
Binnen het
projectgebied zijn er
geen verstoorde zones
vastgesteld.

Fig. 5 zicht op het
terrein gefotografeerd
op 17/06/2017

3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Binnen het projectgebied zijn er tot heden geen archeologische onderzoeken gebeurd noch vondstmeldingen bekend. Maar, het projectgebied bevindt zich voor 90% binnen de afbakening van CAI-locatie 60040 die beschreven staat als vindplaats uit de Romeinse periode. De aanwezigheid van een dikke humeuze laag kan wijzen op een vorm van plaggenbodem, fase 3 bij de bodemserie, waardoor de kans groot is dat eventuele bodemsporen goed bewaard bleven. Het terrein is ook zoals blijkt uit de historische kaarten en luchtfoto's – waarschijnlijk altijd gebruikt als weide waardoor eventuele verstoring van sporen door spitten en ploegen beperkt bleef. Gelet op de kartering in de CAI in combinatie met de bodemontwikkeling en topografische ligging, vlakbij de Warmbeek, is de archeologische verwachting hoog in te schatten, mede ook gelet op de rijkdom aan archeologische vondsten en sites in de omgeving van het projectgebied.

Het landschap evolueerde waarschijnlijk van een heidegebied op dorge zandgronden naar een cultuurgebied dat hoorde bij het landbouwareaal van de grote boerderijen te westen van het projectgebied. Maar, doordat de zandgrond eerder ongeschikt is voor teelten is het gebied waarschijnlijk altijd gebruikt als weide. In het landschap werden de percelen afgebakend door bomenrijen en struikgewas.

Voor zover kon worden nagegaan is het terrein vermoedelijk geëvolueerd van een heidegebied naar weiden. Tot op heden is het projectgebied in gebruik als paardenweide.

De bouw van drie woningen zal zorgen voor een vernietiging van eventueel aanwezig bodemarchief temeer omdat de Ap-horizont maar een matige dikte heeft, meer dan 30 cm, waardoor de aanzet van funderingen zeker tot diep in de C-horizont zal liggen en kelders helemaal vernietigend zullen zijn voor archeologische sporen.

Advies:

Heel het terrein kan beschouwd worden als een onverstoorde zone. Omdat het terrein voor 90% binnen de afbakening valt van een archeologisch gekende vindplaats, CAI-locatie 60040, is het aangewezen om, ondanks de slechts zeer beperkte oppervlakte van de verkaveling, 2422 m², het te verkavelen deel van het projectgebied toch te onderwerpen aan een archeologisch proefsleuvenonderzoek. De rest van het terrein wordt niet bedreigd door bodemingrepen, is door het Gewestplan bestemd als agrarisch gebied en dient zo ook behouden te blijven.

Een afweging van de methodes:

De beschikbare methodes binnen een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, veldkartering, landschappelijk booronderzoek en geofysisch onderzoek zullen waarschijnlijk geen resultaten opleveren die kunnen opwegen tegen de kosten die ermee gepaard gaan:

Geofysisch onderzoek spoort weliswaar anomalieën in de bodem op maar aangezien er geen structuren in harde materialen, baksteen, natuursteen, verwacht worden zal dit eerder moeilijk interpreteerbare sporen

opleveren die enkel geïnterpreteerd of gedetermineerd kunnen worden door een ondersteunende ingreep in de bodem. Bovendien is deze methode duur en zullen de resultaten niet opwegen tegen de kosten.

Veldkartering: gelet op de begroeiing en het huidige gebruik van het terrein is deze methode niet bruikbaar.

Landschappelijk bodemonderzoek kan uitgevoerd worden maar heeft weinig zin aangezien er geen aanwijzingen zijn voor natuurlijke of antropogene bodemverstorende activiteiten in het verleden met uitzondering van mogelijk het spitten en ploegen van de bodem in functie van het landbouwgebruik, maar ook daar zijn geen aanwijzingen voor aangezien het terrein waarschijnlijk vanaf de cultivering gebruikt is als weide..

Verkennd/waarderend archeologisch booronderzoek: er zijn gelet op de toch behoorlijk rijke vindplaatsen en diversiteit aan situering zowel topografisch als bodemkundig van de vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied geen indicaties voor het mogelijk aantreffen van prehistorische artefacten. Derhalve is een verkennend archeologisch booronderzoek niet aangewezen.

Proefsleuven: een proefsleuvenonderzoek wordt opgelegd om het projectgebied archeologisch te kunnen waarden. Temeer omdat het gebied gesitueerd is binnen de afbakening van CAI-locatie 60040. Bewoningssporen of off-site sporen uit de metaaltijden en Romeinse tijd en sporen uit de middeleeuwen kunnen het beste door een proefsleuvenonderzoek gedetecteerd worden

4. Onderzoeksstrategie, -methode, vervolgtraject en vraagstelling

Doel van het archeologisch vooronderzoek is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in-situ-behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

De meest aangewezen manier om het terrein landschappelijk en archeologisch te waarden is om ons inzien een plangebieddekkend **proefsleuvenonderzoek** door middel van parallelle proefsleuven van 2 m breed over de volledige oppervlakte van het terrein en noordwest naar zuidoost, haaks op de Smeethofweg. De motivatie voor deze oriëntatie is enerzijds van praktische aard omdat het terrein slechts een beperkte oppervlakte heeft waardoor redelijk wat ruimte moet gelaten worden voor de verplaatsingen van de graafmachine, anderzijds zijn ze ongeveer haaks georiënteerd op de vlakte ten noorden van het projectgebied. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek zijn bepalend voor het vervolgtraject.

Indien tijdens deze prospecties voldoende aanwijzingen worden aangetroffen voor een archeologisch interessante site die kennisvermeerdering kan opleveren voor het gebied en de regio dan zal een vervolgonderzoek worden opgelegd in de vorm van een archeologische opgraving hetzij binnen een afgebakende zone, hetzij over heel de oppervlakte van het beschikbare terrein.

Onderzoeksmethode en –technieken en vraagstelling

Het doel van een **proefsleuvenonderzoek** is het evalueren van de archeologische waarde op het gehele terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Om een dekkingpercentage te bereiken van ongeveer 10% wordt aangeraden te werken met 4 proefsleuven van 2 meter breed plangebieddekkend verspreid over het terrein.

Kijkvensters dienen steeds aangelegd te worden, ook als er geen sporen worden aangetroffen en dienen dan om de schijnbare afwezigheid van de sporen te verifiëren. De zijden van de kijkvensters meten maximaal de afstand tussen twee sleuven. Met de kijkvensters of dwarssleuven kan een dekkingpercentage van 12,5% bereikt worden, wat wenselijk is voor degelijke uitspraken over het geheel van het terrein. Indien hiervan wordt afgeweken, wordt dit beargumenteerd. Voor de uitvoering van dit onderzoek worden de vereisten gesteld in de Code van de Goede Praktijk gevolgd. Indien er wordt van afgeweken, wordt dit eveneens beargumenteerd.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient de nodige aandacht te gaan naar de bodemopbouw in het plangebied.

De volgende onderzoeksvragen moeten met dit onderzoek minimaal beantwoord worden:

- *Zijn er sporen of structuren aanwezig?*
- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*
- *Wat de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*
- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*
- *Komt het projectgebied in aanmerking voor een eventuele archeologische opgraving voorafgaand aan de werken? Wat is de verwachte sporendensiteit?*
- *Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem in functie van een eventueel vervolgonderzoek?*

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ.

Om te bepalen of het onderzoeksdoel is bereikt, gebruikt de erkende archeoloog de volgende criteria:

1. Oppervlaktecriterium

Aangezien het principe van het voorgestelde proefsleuvenonderzoek gebaseerd is op een statistische manier van werken is het van belang dat een voldoende ruime dekking wordt verkregen. Bovendien is het van belang dat de spreiding van de sleuven over het hele terrein gewaarborgd wordt zodat uitspraken kunnen worden gedaan over het hele terrein.

2. Inhoudelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden voldoende onderzoeken zodat uitspraken kunnen worden gedaan over onder meer datering, interpretatie en onderlinge samenhang van sporen.

3. Ruimtelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden zodanig onderzoeken dat hij een uitspraak kan doen over de ruimtelijke spreiding van één of meerdere archeologische vindplaatsen in het plangebied.

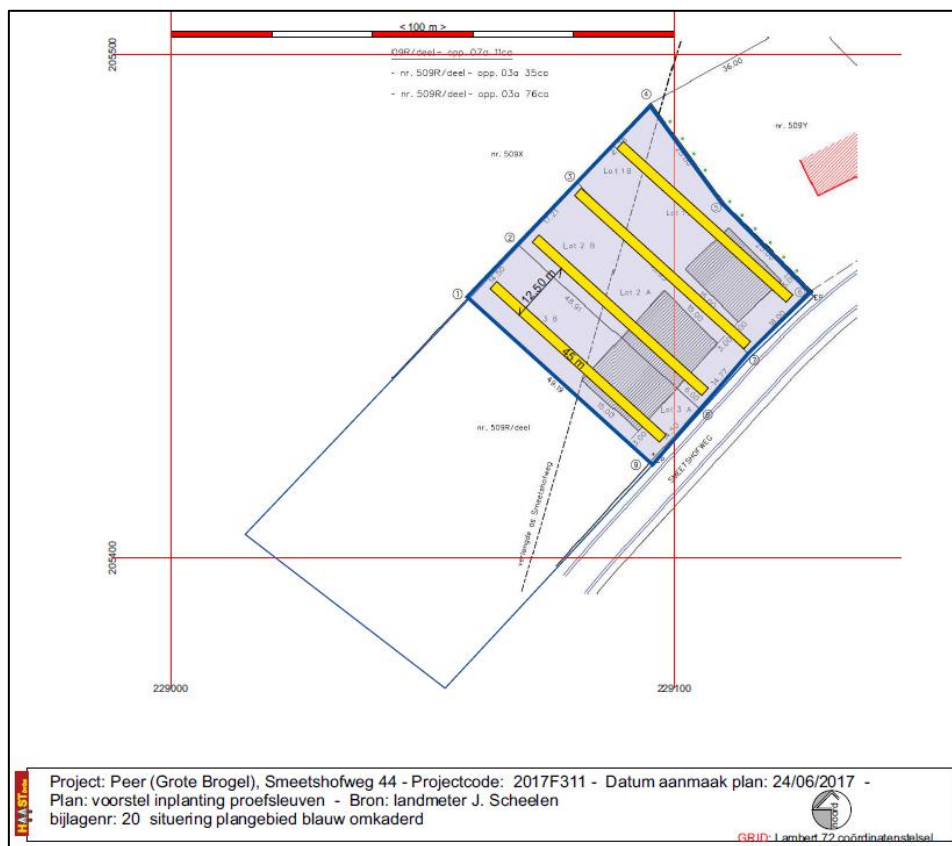

Fig. 6: Voorstel van inplanting van proefsleuven

Personeel

De uitvoering van de prospectie met ingreep in de bodem ligt in handen van minstens:

één erkend archeoloog/projectleider

één archeoloog-assistent

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er wordt niet verwacht dat afwijkingen van de Code van Goede Praktijk zich zullen/kunnen voordoen.

Elke wijziging in de onderzoeksstrategie en/of onderzoeksmethode wordt tijdens het veldwerk met alle betrokken partijen besproken en pas uitgevoerd na goedkeuring door alle betrokken partijen.

5. Lijst van de afbeeldingen

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 01/01/2016 © cadgis viewer

Fig. 3 georefereneerd inplantingsplan van de verkaveling.

Fig. 4: verkavelingsplan en gewestplan

Fig. 5: zicht op het terrein gefotografeerd op 17/06/2017

Fig. 6: Voorstel van inplanting van proefsleuven